

ØKONOMISKE OVERSIGTER

III. SVERIGE

Januar 1915—Februar 1915.

Ved

Cand. polit. **J. C. Jacobsen.**

Indhold.

Statens Finanser.....	S. 281
Børsforhold og Pengevæsen.....	S. 282
Prisregulering (Detailpriser).....	S. 285
Industri (Arbejdsmarkedet).....	S. 286
Handel og Skibsfart.....	S. 287

Statens Finanser.

Lidt ind i det nye Aar optog den svenske Stat et nyt indenlandsk Statslaan, Statslaanet af 1915. Strengt taget skulde det maaske hedde Statslaanet af 1914, thi det drejer sig om en ny Serie Obligationer af nøjagtig samme Type, som det i Oktober 1914 afsluttede Laan paa 30 Mill. Kr. Det er saaledes et 5 0/0 Laan, uopsigeligt indtil 15. Oktbr. 1924. Laanets Størrelse blev paa 35 Mill. Kr., og det blev afsluttet med følgende Banker: Stockholms Enskilda, Stockholms Handelsbank, Skandinaviska, Gøteborgs og Centralbanken. Indbetalingen paa de overtagne Obligationer skal ske med den ene Halvdel senest den 15. Juli og med den anden Halvdel senest 30. December 1915, medens Oktoberremissionen fuldtud skulde være indbetalt allerede den 15. Januar 1915. Den Kurs Bankerne afsatte Obligationerne til blev ligesom forrige Gang 100 0/0 plus 1/2 pro mille i Fondsstempel.

Tegningen paa Laanet forløb ligesaa tilfredsstillende som i Oktober, allerede 1 à 2 Dage efter Emissionen var Laanet praktisk talt afsat. Der blev ogsaa tegnet betydeligt mere af Privatkapitalister end i Oktober 1914, selv om de største Beløb naturligvis blev tegnet af Sparekasser, Banker og Forsikringsselskaber.

Den samlede svenske Statsgæld udgjorde ved Udgangen af 1914 700 Mill. Kr. Hertil maa lægges Laanet i New York paa 5 Mill. Dollars, efter gældende Kurs omtrent 20 Mill. Kr., Januarlaanet paa 35 Mill. Kr. og endelig 20 Mill. Kr. den 15. April 1915 forfaldne Skatkammerveksler. Fraset Beløbet til Amortisering af Statsgælden i 1914, som ikke er fradraget, udgør Statsgælden altsaa nu 775 Mill. Kr.

Det maa bemærkes, at intet af det nye Statslaan er afset til Tobaksmonopolets Financiering. Hvis der behøves flere Midler hertil end der kan faas fra Pensionsfonden, maa der saaledes optages et nyt Statslaan.

Til Belysning af Statens finansielle Stilling meddeles i nedenstaaende Tabel en Oversigt over Statsværkets Indtægter siden August Maaned i Fjor, sammenlignet med det foregaaende Aar:

	1913 Mill. Kr.	1914 Mill. Kr.	Formindskelse ÷ Forøgelse +
August	13,62	8,59	÷ 5,03
September	14,17	10,31	÷ 3,86
Oktober	17,60	13,65	÷ 3,95
November	14,81	11,86	÷ 2,95
December	12,08	14,97	+ 1,89
	1914	1915	
Januar	11,62	10,68	÷ 1,24
Februar	10,21	11,30	+ 1,09

Børsforhold og Pengevæsen.

Ved Aarsskiftet fik Rigsbankens Guldbeholdning en anelig Forstærkning, idet der indkom ca. 4 Mill. Kr. i Guld fra Udlandet. Dermed steg Seddeludstedelsesretten med ca. 8 Mill. Kr., men samtidig naaede ogsaa den cirkulerende Seddelmængde sit Maksimum, nemlig 300,8 Mill. Kr. Seddelreserven sank derfor til 41,2 Mill. Kr., hvilket

	2. Jan.	16. Jan.	30. Jan.	13. Febr.	27. Febr.
	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.	Mill. Kr.
Guldbeholdning	108,5	108,0	108,0	108,0	113,2
Seddeludstedelsesret	342,1	342,2	331,0	318,0	314,0
Cirkulerende Sedler	300,8	267,1	267,5	263,1	276,0
Altsaa ubenyttet Seddeludstedelsesret	41,2	75,1	63,0	55,0	37,7
Supplementær Seddeldækning:					
Inden- og udenlandske Statspapirer	24,4	26,5	27,0	27,0	32,5
Indenlandske Obligationer	3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Guld i Udlandet eller under Vejsderfra	—	—	—	—	—
Veksler betalbare i Riget	167,9	152,2	114,7	103,7	92,1
— — udenfor Riget	43,7	45,2	41,7	40,0	40,7
Fordringer hos Banker eller Bankierer i Udlandet	7,3	3,0	7,5	6,4	10,1
Laan mod Statspapirer og Obligationer	37,1	29,1	27,7	28,1	23,0
Ialt	283,4	239,9	222,5	209,4	201,4
Indestaaende paa Girokonto	99,0	91,9	74,9	65,7	59,8

Beløb den blot en Gang tidligere var gaaet under, nemlig den 3. Oktober. Endnu lavere var den dog efter Bankens Ugerapport for 27. Februar, tiltrods for at Guldbeholdningen voksede med 4,6 Mill. Kr., idet Kontoen: Supplementær Seddeldækning stadig er gaaet ned. Kontoen: Veksler betalbare i Riget er nemlig i Løbet af de to Maaneder gaaet tilbage fra 167,9 til 92,1 Mill. Kr.

Rigsbankens Overskud udgjorde i 1914 8,76 Mill. Kr. mod 8,80 Mill. Kr. i 1913. Foruden i 1913 har kun to Gange tidligere denne Sum været større, nemlig i Kriseaarene 1907 og 1908, da Overskudet androg henholdsvis 9,64 og 8,95 Mill. Kr. Rigsbankens Gennemsnitsdiskonto var for Aaret 1914 5,2 % mod 5½ % i 1913, 4,81 % for 1912 og 4,57 % for 1911.

Den af Banken noterede Diskonto blev den 7/1 nedsat fra 6 til 5½ % og har siden holdt sig uforandret.

Efter Bankinspektionens Maanedsrappporter udgjorde samtlige Bankers Balance ved Aarsskiftet ca. 3 540 Mill. Kr.

mod ca. 3 460 Mill. Kr. pr. 30. November; pr. 31. Januar formindskedes Totalbalancen til ca. 3 520 Mill. Kr.

Omsætningen paa Fondsbørsen var i Januar og Februar kun ubetydelig, henholdsvis 0,7 og 0,8 Mill. Kr., men til stigende Kurser.

Indekstillene for Kurserne ved hver enkelt Maanedes Udgang sammenlignet med de tilsvarende Maaneder for det foregaaende Aar fremgaar af nedenstaaende Oversigt:

	Bankpapirer		Industripapirer		Samtlige Papirer	
	1913	1914	1913	1914	1913	1914
Ultimo August . .	207,99	—	299,51	—	264,71	—
— September	210,53	—	292,22	—	261,30	—
— Oktober	209,52	207,87	279,70	215,08	253,02	212,00
— November	208,98	202,99	279,68	203,05	252,80	203,01
— December	211,47	198,00	286,04	196,89	257,09	197,30
	1914	1915	1914	1915	1914	1915
— Januar	216,42	212,68	278,51	208,02	256,27	210,01
— Februar	216,01	213,70	260,85	217,72	248,04	216,36

Paa Valutamarkedet har Kurserne stadig været Genstand for stærke Svingninger, endog fra Notering til Notering, først naar Krigen engang er forbi, kan der være Tale om normale Forhold paa dette Omraade. Kursen paa Mark har stadigt været vigende, det samme gælder Kursen paa Rubler. Faste derimod har Kurserne været saavel for Sterling som for Dollars. De den $\frac{2}{3}$ noterede Kurser var saaledes for Reichsmark: 83,75 Kr., £: 19,50 Kr., Dollars: 4,08 Kr.: Rubler: 1,75 Kr. og Francs: 78,00 Kr.

Paa Moratorielovgivningens Omraade udkom der en Forordning d. $\frac{20}{2}$, der indeholdt en Del nye Bestemmelser. For rentebærende Laan i fast Ejendom og overfor Udlandet forlængedes Moratoriet til $\frac{1}{6}$. For ikke-rentebærende Laan i fast Ejendom bortfaldt Moratoriebeskyttelsen fra og med $\frac{1}{3}$, for Laan paa Fondspapirer fandt der en fuldstændig Afvikling Sted, saaledes at al Moratoriebeskyttelse bortfaldt fra og med $\frac{16}{5}$ 1915.

Prisregulering (Detailpriser)¹⁾.

Efter at Tolden paa Hvede og Rug, formalet og uformalet, var bleven suspenderet ^{28/12} 1914, blev der i Slutningen af Januar Maaned ført Forhandlinger mellem „Statens livsmedelskommission“ og Repræsentanter for Landets større Møllere om Priserne paa Hvede- og Rugmel, som ønskedes forhøjede paa Grund af de stigende Priser paa Brødkornet. Samtidig med Korntoldens midlertidige Ophævelse forelaa der nemlig Tilsagn fra Møllerne om at holde Priserne uforandrede, i alt Fald til 1. Februar, og at en Prisforhøjelse efter dette Tidsrum ikke vilde finde Sted, forinden der var blevet ført Forhandlinger mellem Møllerne og Kommissionen.

Af hvad der er offentliggjort om Forhandlingerne, fremgaar det bl. a., at Kommissionen vilde foreslaa en Maksimalpris paa Hvedemel af højst 33 Kr. 10 Øre pr. 100 kg samt en Pris for Rugmel gældende for tre Maaneder af 30 Kr. 55 Øre pr. 100 kg. Som Svar paa dette Forslag af Kommissionen meddelte Møllernes Repræsentanter, at de kun vilde binde sig til disse Priser for Tidsrummet 1.—15. Februar.

Efter at have modtaget Kommissionens Redegørelse anmodede Regeringen denne om snarest at fremsætte Forslag til Fastsættelse af den officielle Maksimalpris paa Korn og Mel i Overensstemmelse med Loven af 9. Oktbr. 1914, der tillod Indførelse af Maksimalpriser.

Imidlertid indleddes der af Medlemmer af Regeringen nye Forhandlinger med Møllernes Repræsentanter. Disse Forhandlinger førte til, at man foreløbig undgik at fastsætte Maksimalpriser. Man enedes nemlig om, at Møllerne fra og med 1. Februar holder følgende Priser: for Hvedemel 32 Kr. 50 Øre og for 85 % Rugmel 30 Kr. 50 Øre pr. 100 kg. Disse Priser gælder under Forudsætning af, at Staten stiller et vist Kvantum importeret Hvede til Disposition for Møllerne til en Pris af 25 Kr. 25 Øre pr. 100 kg i Havn.

Januar Maaned viser — efter den officielle svenske Statistik over Detailpriserne rundt om i Riget — den samme

¹⁾ Jfr. Dr. polit. E. Mackeprang i Nationaløkonomisk Tidsskrift 1915, S. 45.

Tendens til Prisstigning, som gjorde sig gældende i de foregaaende Krigsmaaneder og særligt da i December Maaned. Der har i Sammenligning med Priserne for December saagodtsom været Prisstigning for alle Livsfornødenheder, f. Eks. for Smør, Kartoffler, Hvede- og Rugmel, al Slags Kød m. m. I Februar har Prisstigningen fortsat sig for de fleste Livsfornødenheder, Prisleer har der dog været for Smør og Æg.

Industri (Arbejdsmarkedet).

„Statens arbetslöshetskommission“ har stadig fortsat sin Virksomhed med at skaffe Arbejde til dem, der staar i andres Tjeneste, og som paa en eller anden Maade er bleven ramt af Krisen. Kommissionen har imidlertid ogsaa haft Lejlighed til at konstatere, hvorledes mange andre Grupper af Medborgere er kommet i en yderst vanskelig Stilling. I særlig Grad gælder dette da om en Mængde Kunstnere samt dem, der beskæftiger sig med de forskellige Grene af Kunstindustri.

Kommissionen indbød derfor en Del Repræsentanter for Kunst og Kunstindustri til Forhandling om, hvad der burde gøres. Som Resultat af disse Forhandlinger fremkom der Forslag om Oprettelsen af et Lotteri, hvis Overskud skulde gaa til Understøttelse til nødlidende Kunstnere. Da den til Forslagets Realisation nedsatte Komité under de trykkede økonomiske Forhold havde Vanskelighed ved at skaffe de nødvendige Pengemidler paa rimelige Vilkaar, ansøgte den Statskassen om et rentefrit Statslaan paa 100 000 Kr.

De af de offentlige Arbejdsanvisningskontorer offentliggjorde Tal viser for Slutningen af Januar en voksende Arbejdsløshed. For hver 100 ledige Pladser kom der for hele Riget i Januar Maaned 202 Ansøgninger om Arbejde, mod 182 den foregaaende Maaned og 125 i Januar 1914. Antallet af Pladser, der blev besat, var for hver 100 ledige Pladser 71, mod 76 den foregaaende Maaned og 64 i Januar 1914. I Februar var Tallene for Ansøgninger og besatte Pladser henholdsvis 181 og 72.

Til nærmere Belysning af Arbejdsanvisningens Betydning for de enkelte Næringsgrene henvises til omstaaende Tabel.

Paa 100 ledige Pladser kom:

	Ansøgninger om Arbejde		
	Jan. 1914	Dec. 1914	Jan. 1915
Landbrug og Skovdrift m. m.....	62	130	100
Metal- og Maskinindustri.....	237	382	375
Trævareindustri	144	440	438
Bygningsindustri	373	609	671
Tekstilindustri	1200	346	487
Beklædningsindustri.....	187	212	334
Næringsindustri	235	552	996
Kontorpersonale	272	486	344
Butikspersonale	256	182	350
Transportvirksomhed	146	130	173

Samtlige ovenstaaende Næringsgrupper udviser en rigelig Tilgang af Arbejdskraft, paafaldende stort er de arbejdsøgendes Antal til Bygningsvirksomhed og Næringsindustri. Kun for Landbrug og Skovdrift er Forholdene i Januar atter normale.

En Opgørelse over Arbejdsløsheden indenfor Arbejdsorganisationerne — omfattende ca. 60 000 Arbejdere — viser følgende Arbejdsløshedsprocenter, for Oktober 7,7 0/0, November 8,1 0/0 og December 10,1 0/0.

Handel og Skibsfart (Sø-Forsikring).

De Enkeltheder, som nu foreligger fra den foreløbige Opgørelse over Sveriges Udenrigshandel i Aaret 1914, viser store Forskydninger i Tallene, saavel for de indførte som for de udførte Mængder.

For Indførselens Vedkommende maa særligt fremhæves den stærke Nedgang i Indførselen af Korn og Foderstoffer. Indførselen af Hvede formindskedes saaledes fra 200 000 til 121 000 Tons, Rug fra 91 000 til 54 000 Tons, Majs fra 61 000 til 55 000 Tons og Oliekager fra 157 000 til 124 000 Tons.

Efter en Beregning af Professor Eli F. Heckscher¹⁾ udgjorde Middeltallet af Indførselen af Hvede for de sidste fem Aar 200 000 Tons, svarende omtrent til Halv-

¹⁾ Jfr. nærmere Eli F. Heckscher: „Vor livsmedels tillgång i krigstider“, Svensk Tidskrift, Hæfte 2, 1915.

delen af Forbruget, af Rug 90 000 Tons, svarende til $12\frac{1}{2}\%$ af Forbruget. I 1914 er Indførselen af de to Kornsorter altsaa 120 000 Tons mindre end sædvanligt. Som Middel herimod foreslaar han, at Staten indkøber tilstrækkelig store Reservebeholdninger, der saa skulde op-lagres i Magasiner, helst under forretningsmæssig Ledelse. Som bekendt er Regeringen gaaet med til at indkøbe 60 000 Tons Hvede, svarende omtrent til 2 Maaneders Normalforbrug.

For Udførselens Vedkommende er der en betydelig Stigning i Eksporten af levende Dyr, Flæsk og Kød. Trævareindførselen, der har et saa stort Omfang for Sveriges Vedkommende, gik noget tilbage, hvad der skyldtes Tysklands Erklæring om at betragte Props som Kontrabande. Størst var dog Nedgangen for Jernmalm og Jernvarer, kvantitativt ca. 118 Mill. kg.

Paa Fragtmarkedet har Mangelen paa Tonnage stadig gjort sig stærkt gældende i Januar og Februar 1915, og de noterede Fragter viser stadig en stigende Tendens, den tyske Aktion med Undervandsbaade mod Søfarten paa England influerede i uventet ringe Grad paa det almindelige Fragtmarked. Derimod blev Fragterne paa Nordamerika i Slutningen af Februar Maaned stærkt paavirket af det Fald i Kornpriserne, der fandt Sted paa New Yorks Børs ved Efterretningen om de Allieredes Forsøg paa at forcere Dardanellerne, idet Frygten for, at de store russiske Kornforraad skulde frigøres, bevirkede, at Kornopkøberne stillede sig afventende, og Tonnagebehovet pludselig ophørte.

Fra „Statens krigsforsäkringskommission“ foreligger der nu en Beretning om Kommissionens Virksomhed indtil Aarsskiftet. Den forsikrede Kapital udgjorde for Skibenes Vedkommende ialt 302,7 Mill. Kr. og for Varernes 183,3 Mill. Kr., heraf var erlagt i Præmier henholdsvis 3,2 og 2,4 Mill. Kr. Kommissionens Indtægter udgjorde ialt 5,8 Mill. Kr. og dens Udgifter 1,7 Mill. Kr. Beholdningen udgjorde saaledes ved Aarets Slutning 4,1 Mill. Kr. Herfra maa dog drages uafgjorte Skadeskrav paa $\frac{1}{2}$ Mill. Kr., som utvivlsomt faldt ind under Krigsrisikoen, og $1\frac{3}{4}$ Mill. Kr., som eventuelt faldt ind under Krigsrisikoen.